

KARI STENHOLMIN 13.9.2010 ANTAMAT KOMMENTIT ON KIRJOITETTU ISOILLA KIRJAIMILLA JA PAKSULLA FONTILLA HELSINGIN YMPÄRISTÖKESKUKSEN TEKSTIN LOMAAN.

Helsingin kaupungin ympäristökeskus

3.9.2010

Vastaus asukaspalautteeseen ”Vantaanjoen ongelmat” (Niklas Laine/Pelastakaa Vantaanjoki-yhteisö)

Asukaspalautteessa on yksilöity seuraavat Vantaanjokea koskevat ongelmat:

1. Verkkokalastus joen edustan merialueella
2. Vanhankaupunginkosken huonot kalastusjärjestelyt
3. Huono kalastuksen valvonta
4. Vanhankaupunginkosken voimalaitoksen käyttö
5. Kuntien ja teollisuuden jätevesipäästöt
6. Maatalouden kiintoaine- ja ravinnepäästöt
7. Valuma-alueen maankäytön ja hulevesien kautta tulevat ongelmat

Kalastusasiat

Nykytilanne

Helsingin vesialueilla tapahtuvasta kalastuksen ohjeistuksesta ja valvonnasta vastaa liikuntavirasto. Liikuntaviraston internet- sivuilla on laajasti kalastusta koskevaa ohjeistusta mm. luvista, kalastusalueista ja rajoituksista.

Merkittävä kalastuspaikka Helsingissä on Vanhankaupunginkoski ja sen lähialueet. Vanhankaupunginkosken Kuninkaankartanonsaaressa sijaitsee MERI-INFO, josta voi ostaa kalastuslupia alueelle ja sieltä saa ohjeita alueella kalastamiseen sekä kirjalliset säännöt. Aluetta valvovat liikuntaviraston kalastuksentralvoimat, jotka tekevät pistokokeita ja tarkastuskierroksia tarpeen mukaan. Valvojat tavoittaa MERI-INFO:sta. Iltaisin ja öisin valvontaa tekevät sopimuksen mukaisesti kalastusseurat.

MERI-INFON VÄKI TEKEE PÄIVÄAIKAAN HYVÄÄ TYÖTÄ VANHANKAUPUNGINKOSKELLA. ILTA- JA YÖAIKAAN VALVONTA ON HUONOMPAA.

Vanhankaupunginlahdella on kalastuskielto 1.4.-31.12. välisenä aikana lukuun ottamatta ongintaa, pilkkimistä ja uistelua. Samanlainen kielto on Kruunuvuorenselällä 1.4.-15.9. välisenä aikana. Lisäksi Vanhankaupunginlahdella on kalaväylä, joka ulottuu jokisuulta Suomenlinnaan.

Kalaväylällä seisovilla pyydyksillä kalastaminen on kielletty. Lohi ja taimen on rauhoitettu 11.9.-15.11. välisenä aikana. Nykyisin mm. verkkokalastusta on vaikeuttanut ja vähentänyt runsas hyljekanta. Merialueella tapahtuvaa kalastusta valvovat liikuntaviraston kalastuksentralvoimat.

VERKKOKALASTUS ALKAA KRUUNUVUORENSELÄLLÄ 15.9. JUURI TAIMENIEN JA LOHIEN PARHAASEEN NOUSUAIKAAN JA HAITTAA KALOJEN NOUSUA VANTAANJOKEEN.

KRUUNUVUORENSELÄLLÄ ON TEHTY KALAVÄYLÄTOIMITUS, MUTTA KALAVÄYLÄ ON MÄÄRITELTY ILMAN TUTKIMUSTA SIITÄ MITÄ REITTIÄ KALAT TODELLA NOUSEVAT. KALAVÄYLÄ ON MERKITY KARTTOIHIN, MUTTA KALAT EIVÄT OSAA LUKEA KARTTOJA JA JÄÄVÄT VERKKOIHIN.

KRUUNUVUORENSELÄN VERKKOKALASTUKSEN ALKAMISPÄIVÄÄ PITÄISI SIIRTÄÄ MIELELLÄN KUUKAUDELLA, MUTTA VÄHINTÄÄN KOLMELLA VIIKOLLA MYÖHEMMÄKSI, JOTTA MERITAIMENET JA LOHET PÄÄOSIN PÄÄSIVÄT VAPAASTI NOUSEMAAN EDES VANTAANJOEN SUULLE.

KRUUNUVUORENSELÄN VERKKOKALASTUSTA PERUSTELLAAN ISTUTETTUIEN SIIKOJEN PYYTÄMISELLÄ. SIIAT NOUSEVAT PÄÄOSIN VASTA LOKAKUUSSA, JOTEN VERKKOKALASTUKSEN MYÖHENTÄMISESTÄ EI OLE SIIAN KALASTUKSELLE HAITTAA.

Parannustoimenpiteitä

Vantaanjoen itähaaraan on rakennettu vuonna 1986 kalaportaat kalan nousua varten. Kalaporrasta on parannettu vuonna 1999. Lohen ja taimenen on todettu nykyisin nousevan hyvin kalaportaita.

VOIMALAITOKSEN KÄYTÖN PIENENTÄESSÄ ITÄHAARAN KALATIEN VIRTAAMAN LIIAN PIENEKSI, LOHET JA MERITAIMENET EIVÄT NOUSE KALATIESTÄ JOKEEN.

KALASTUSLAIN MUKAAN KALATIEN ALA- JA YLÄPUOLELLA PITÄÄ OLLA 100 M PITUISET RAUHOITUSALUEET, JOLLAISIA VANHANKAUPUNGINKOSKELLA EI OLE.

EM. KALASTUSLAIN MÄÄRÄÄMIEN RAUHOITUSALUEIDEN TARKOITUKSENA ON SUOJATA KALATIEN ALA- JA YLÄPUOLELLE YLITIHEÄSTI PAKKAANTUNEITA KALOJA.

KUN VOIMALAITOKSEN KÄYTTÖ PIENENTÄÄ ITÄHAARAN VIRTAAMAN NIIN PIENEKSI, ETTÄ MERITAIMENET JA LOHET EIVÄT NOUSE KALATIEHEN, NE PAKKAANTUVAT ITÄHAARAAN KALATIEN ALAPUOLELLE, JOSSA NIITÄ SAADAAN SAALIIKSIN JA JOSSA NE HAAVOITTUVAT KALAMIESTEN KOUKUISTA.

2000-LUVUN ALKUVUOSINA VKK:LTA VIRHON HAUTOMOLLE PYYDYSTETYISSÄ EMOKALOISSA OLI PALJON KOUKKUJEN AIHEUTTAMIA PAHOJA LIHASHAAVOJA, JOIHIN KALAT YLEENSÄ KUOLEVAT. ELOON JÄÄVÄTKÄÄN HAAVOITTUNEET KALAT EIVÄT OLE RIITTÄVÄN HYVÄKUNTOISIA NOUSTAKSEEN KYMMENIEN KILOMETRIEN PÄÄSSÄ OLEVILLE KUTUPAIKOILLEEN.

KOSKA KALASTUSLAIN MUKAISTEN RAUHOITUSALUEIDEN TOTEUTTAMINEN KALATIEN ALA- JA YLÄPUOLELLA LOPETTAISI KALASTUKSEN

VANHANKAUPUNGINKOSKELLA KOKONAAN, VOISI KALASTUSMAHDOLLISUUDEN SÄILYTTÄMISEKSI KALASTUSJÄRJESTELYJÄ JATKOSSA PARANTAA SITEN, ETTÄ KALASTUSKIELTOALUE PIDENNETTÄISIIN KALATIE ALAPÄÄSSÄ KÄVELYSILLALLE JA YLÄPÄÄSSÄ BETONIPORTAIDEN LUONA OLEVAN MONTUN YLÄPUOLELLE. VAIHTOEHTOISESTI ASIAA VOISI PARANTAA VIIME VUOSIEN TAPAA KIELTÄMÄLLÄ KALASTUS ITÄHAARASSA OSITTAIN, TAI KOKONAAN TAIMENIEN JA LOHIEN SYYSRAUHOITUKSEN AJAKSI.

Kalastuskielloilla ja rajoituksilla on turvattu kalojen nousu Vantaanjokeen. Liikuntavirasto katsoo nykyisten toimenpiteiden riittävän turvaamaan kalakannat ja kalojen nousun Vantaanjokeen. Valvonnan järjestäminen kalastusseurojen kanssa on myös toiminut hyvin.

VANTAANJOEN KALASTUSALUEEN LAATIMAN VANTAANJOEN KÄYTTÖ- JA HOITOSUUNNITELMAN MUKAAN KALASTUS ON KOKONAAN KIELLETTY VANTAANJOEN KOSKI- JA VIRTAPAIKOILLA 1.10.-15.11. VÄLISENÄ AIKANA.

SUURIMMALLA OSALLA VANTAANJOEN KOSKISTA JA VIRTAPAIKOISTA EM. KIELTO ON VESIALUEEN OMISTAJAN TOIMESTA OTETTU KÄYTTÖÖN, MUTTA VANHANKAUPUNGINKOSKELLA KALATIE ALAPUOLELLA EI.

JOS VANHANKAUPUNGINKOSKEN VOIMALAITOSTA EI OLLENKAAN KÄYTETTÄISI, KOSKEN NYKYISTEN KALASTUSJÄRJESTELYJEN HAITTA KALOJEN NOUSULLE OLISI PALJON VÄHÄISEMPI KUIN NYKYÄÄN.

Vantaanjoen kalataloudellisten kunnostusten menettelytapaohjeista on ollut keskustelua pitkään Vantaanjoen vesiensuojeluyhdistyksen vetämän Vantaanjoki-projektin sekä Uudenmaan ympäristökeskuksen ja Uudenmaan TE -keskuksen (nykyisin Uudenmaan ELY-keskus) kesken. Ohjeistuksen laatiminen on ELY-keskuksen vastuulla.

Vanhankaupunginkosken voimalaitos

Voimalaitos on perustettu 1900-luvun alussa ja se on ollut käytössä 70-luvulle asti. Aikoinaan toiminnan aloittamiseen on riittänyt silloisen senaatin lupa.

SENAATINKAAN LUPAA EI OLE LÖYTYNYT.

Nykyään kyseessä on toimintakuntoinen voimalaitosmuseo. Voimalaitoksen uudelleen käyttöönottovaiheessa Uudenmaan ympäristökeskus on antanut 1999 lupa-asiasta lausunnon, jonka mukaan voimalaitoksen toimintaan ei tarvita vesioikeuden lupaa, jos käytössä noudatetaan lausunnossa esitettyjä periaatteita. Lausunnon mukaan voimalaitosrakenteita eikä rakennevirtaamaa tule muuttaa, voimalaitoksen yläpuolisia vedenkorkeuksia ei tule muuttaa eikä vesimäärän jakautumista jokihaarojen välillä tule muuttaa. Jos näitä periaatteita ei pystytä noudattamaan, hankkeelle tulee siinä tapauksessa hakea vesioikeuden lupa.

KÄYTÖN ALUSSA 2000-LUVUN ALKUVUOSINA UUDENMAAN YMPÄRISTÖKESKUKSEN LAUSUNNOSSA ASETETTUJA EHTOJA RIKOTTIIN USEIN JA VOIMALAITOKSEN KÄYTTÖ PIENENSI ITÄHAARAN KALATIE VIRTAAAMAN NIIN PIENEKSI, ETTÄ MERITAIMENET JA LOHET EIVÄT NOUSSEET VANTAANJOKEEN. VIRHON VAATIMUKSESTA ASIESTA PIDETTIIN PALAVEREITA JA KÄYTTÖTAVAT PARANIVAT, MUTTA ESIM. TÄNÄ KESÄNÄ KÄYTÖN EHTOJA JÄLLEEN RIKOTTIIN.

VOIMALAITOKSEN KÄYTÖN VALVONTA ON OLLUT JOKSEENKIN PELKÄSTÄÄN AKTIIVISTEN KANSALAISTEN VARASSA KÄYTÖN ALUSTA SAAKKA.

VESILAIN MUKAAN VOIMALAITOKSEN KÄYTÖLLÄ PITÄÄ OLLA VESIOIKEUDEN, TAI ALUEHALLINTOVIRASTON MYÖNTÄMÄ VESIOIKEUDELLINEN LUPA. VANHANKAUPUNGINKOSKEN VOIMALAITOKSELLA EI OLE TÄLLAISTA LUPAA.

EM. SYISTÄ VOIMALAITOKSEN KÄYTTÖ PITÄÄ LOPETTAA, TAI SILLE PITÄÄ HANKKIA VESIOIKEUDELLINEN LUPA.

Voimalaitos käynnistyy, kun vedenkorkeus Vantaanjoessa on riittävä ja toisaalta käynti taas keskeytyy, kun vedenkorkeus laskee tietyn rajan alle. Tällä tavoin on turvattu voimalaitoksesta riippumaton riittävä virtaama läntisessä uomassa. Ympäristökeskuksen käsityksen mukaan Uudenmaan ympäristökeskuksen lausunnon periaatteita on pystytty noudattamaan lukuun ottamatta taannoin ollutta teknisestä viasta johtunutta käyttöä liian alhaisen vedenkorkeuden aikana.

UUDENMAAN YMPÄRISTÖKESKUKSEN LAUSUNNOSSA MÄÄRITELTYJÄ EHTOJA EI OLE NOUDATETTU KÄYTÖN ALKUVUOSINA, EIKÄ ESIM. TÄNÄ KESÄNÄ.

Pato estää kalan nousun läntisessä haarassa. Tätä on kompensoitu rakentamalla itähaaraan kalaportaat. Kalojen pääsy voimalaitokseen on estetty suojaverkolla, mutta ankeriaita on havaittu kulkeutuvan verkon läpi.

VANHANKAUPUNGINKOSKEN VOIMALAITOS SILPOO VÄHINTÄÄN JOESTA ALAS LASKEUTUVIA ANKERIAITA. SUOJAVERKKO EI ESTÄ MYÖSKÄÄN UHANALAISTEN MERITAIMENIEN JA LOHIEN JOESTA MEREEN LASKEUTUVIA POIKASIA PÄÄSEMÄSTÄ VOIMALAITOKSEEN. MERITAIMENIEN JA LOHIEN ALAS LASKEUTUVILLE POIKASILLE AIHEUTUVAA MAHDOLLISTA HAITTAA EI OLE TUTKITTU.

Voimalaitoksen käytöstä on neuvoteltu Helsingin kaupungin, Helsingin Energian ja kalastajien kesken. Suurimmaksi haitaksi kalastajien suunnalta on koettu patorakennelma, joka estää kalan kulun. Padon purkaminen ei ole suunnitteilla.

KALASTUSLAIN MUKAAN PADON ALLA PITÄÄ OLLA 100 METRIN PITUIINEN RAUHOITUSALUE, JOS KALASTUSALUE EI MUUTA MÄÄRÄÄ. VKK:LLA RAUHOITUSALUEEN PITUUS OLI VUOSIKAUSIA VAIN 50 M. VIRHO VAATI PIDENNYSTÄ KALASTUSLAIN MUKAISEKSI JA MUUTAMA VUOSI SITTEN RAUHOITUSALUE PIDENNETTIIN 70 M:IIIN HELSINGIN KALASTUSALUEEN PÄÄTÖKSELLÄ.

KALASTUSLAIN MUKAISELLA RAHOITUSALUEELLA PYRITÄÄN SUOJAAMAAN KALOJA, JOTKA PAKKAANTUVAT YLITIHEÄSTI PADON ALLE.

Jätevesipäästöt

Nykytilanne

Jätevesipäästöt Vantaanjokeen johtuvat pääasiassa rankkasateiden yhteydessä liiallisen sadeveden tai lumensulamiseden aiheuttamista ongelmista verkostoissa, pumppaamoilla ja jätevedenpuhdistamoilla sekä toisaalta satunnaisista sähkökatkoksista ja muista teknisistä vioista pumppaamoilla ja puhdistamoilla.

Jokivarren puhdistamot Riihimäellä, Hyvinkäällä ja Nurmijärvellä ovat toimineet lupaehtojensa mukaisesti äkillisiä ja tilapäisiä poikkeustapauksia lukuun ottamatta.

PUMPPAAMOIDEN JA PUHDISTAMOIDEN HÄIRIÖT JA JÄTEVESIPÄÄSTÖT EIVÄT OLE VANTAANJOELLA SATUNNAISIA, VAAN NIITÄ TAPAHTUU VUODESTA TOISEEN KYMMENIÄ KERTOJA VUODESSA.

Helsingin Viikinmäen puhdistamolta ei johdeta jätevesiä Vantaanjokeen.

VIIKINMÄEN JÄTEVESIVERKON PUMPPAAMOILTA TAPAHTUU RUNSAASTI JÄTEVESIPÄÄSTÖJÄ VANTAANJOEN VESISTÖÖN SEKÄ HELSINGISSÄ, ETTÄ MUISSA VIIKINMÄEN JÄTEVESIVERKKOON LIITETYISSÄ KUNNISTA.

HELSINGIN KANTAKAUPUNGIN SEKAVIEMÄRÖIDYLTÄ ALUEELTA TAPAHTUU VALTAVA MÄÄRÄ JÄTEVESIPÄÄSTÖJÄ SUORAAN MEREEN.

VANTAANJOEN KUNNISTA HELSINGIN JÄTEVESIPÄÄSTÖT OVAT YLIVOIMAISESTI SUURIMMAT.

VUONNA 2008 HELSINGISTÄ PÄÄSI PUHDISTAMATONTA JA ESISELKEYTETTYÄ JÄTEVETTÄ KANTAKAUPUNGIN SEKAVIEMÄRÖIDYLTÄ ALUEELTA JA VIIKINMÄEN PUHDISTAMOLTA SUORAAN MEREEN 749 100 M³ (749,1 MILJOONAA LITRAA) (29 964 REKKA-AUTOKUORMALLISTA).

VUONNA 2009 HELSINGISTÄ PÄÄSI KANTAKAUPUNGIN SEKAVIEMÄRÖIDYLTÄ ALUEELTA PUHDISTAMATONTA JÄTEVETTÄ SUORAAN MEREEN 370 000 M³ (370 MILJOONAA LITRAA) (14 800 REKKA-AUTOKUORMALLISTA) JA VANTAANJOKEEN 10 260 M³ (10,26 MILJOONAA LITRAA) (410 REKKA-AUTOKUORMALLISTA).

Helsingissä on HSY Veden käytössä Vantaanjoen ja Keravanjoen varrella seitsemän jätevedenpumppaamoja ja joitakin pumppaamoja vielä purojen varsilla, jotka johtavat vetensä Vantaanjokeen. Pumppaamoissa on ollut tilapäisiä häiriöitä ja puhdistamatonta jätevettä on jouduttu tilapäisesti johtamaan jokeen. Yleensä syynä on ollut tekninen vika, joka on korjattu niin nopeasti kuin on pystytty ja ylivuodot on saatu lopetettua yleensä muutaman tunnin kuluessa. Helsingin Pukinmäen ja Suutarilan pumppaamot ovat kuitenkin kapasiteetiltään isoja, joten lyhytaikainenkin ylivuoto niissä voi olla vesimäärältään suuri.

HELSINGIN PUKINMÄEN JA SUUTARILAN PUMPPAAMOIDEN JÄTEVESIPÄÄSTÖT VANTAANJOKEEN JA KERAVANJOKEEN OVAT SUURIA JA PAHOJA.

ESIM. 30.9.2009 PUKINMÄEN PUMPPAAMOLTA PÄÄSI PUHDISTAMATONTA JÄTEVETTÄ VANTAANJOEN PÄÄUOMAAN KLO 14.15-17.15 VÄLISENÄ AIKANA 6 480 M³. KOLMEN TUNNIN PÄÄSTÖN AIKANA VANTAANJOEN PÄÄUOMAAN VIRTASI PUHDISTAMATONTA

JÄTEVETTÄ KESKIMÄÄRIN 0,6 M3/S. SAMAAAN AIKAAN VANTAANJOEN PÄÄUOMAN VIRTAAMA OLI OLI 3 M3/S, JOTEN PUKINMÄEN JÄTEVEDENPUMPPAAMOLTA ALAVIRTAAN VIRTASI JOKIVETTÄ, JOSTA N. 20 % OLI PUHDISTAMATONTA JÄTEVETTÄ.

ESIM. 4.10. 2009 SUUTARILAN PUMPPAAMOLTA PÄÄSI PUHDISTAMATONTA JÄTEVETTÄ KERANVANJOKKEEN 3 780 M3.

Parannustoimenpiteitä

Kesäisten alivirtaamien kasvattaminen parantaisi Vantaanjoen, etenkin latvaosien, veden laatua ja virkistyskäyttömahdollisuuksia. Lisäveden johtamismahdollisuuksista Päijännetunnelista Vantaanjoen latvaosiin on tehty teknis-taloudellinen ja ympäristövaikutusselvitys, jota on edellytetty myös Riihimäen, Hyvinkään ja Nurmijärven jätevedenpuhdistamojen luville. Luville edellytetään selvityksen tekemistä, mutta ei hankkeen toteuttamista. Lisäveden johtamisen kustannukset ovat osoittautuneet niin korkeiksi, että kunnilla ei ole mahdollisuutta hanketta ainakaan ilman valtion tukea toteuttaa. Myöskään valtion taholta ei ole ollut kiinnostusta hankkeen eteenpäinviemisessä. Tällä hetkellä ei ole suunnitteilla hankkeen toteuttamista. Lisäveden johtaminen pääuomaan ja samanaikaiset rankkasateet voisivat toisaalta pahentaa Vantaanjoen tulvatilanteita yläjuoksulla.

LISÄVEDEN JOHTAMINEN VANTAANJOEN LATVOILLE VANTAANJOEN JÄTEVESIPÄÄSTÖONGELMAN PEITTELEMISEKSI ON VÄÄRÄ JA HARHAANJOHTAVA TOIMENPIDE.

VANTAANJOEN JÄTEVESIPÄÄSTÖONGELMA PITÄÄ POISTAA NIIN, ETTÄ PUHDISTAMATTOMAN JÄTEVEDEN PÄÄSTÖJÄ EI ENÄÄ TAPAHDU.

LISÄVEDEN JOHTAMINEN PÄIJÄNNETUNNELISTA VOISI OLLA HYVÄ ENSIAPU VANTAANJOEN PIENEN KESÄVIRTAAMAN KORJAAMISEKSI. ENSIAVUSTA HUOLIMATTA, JÄTEVESIVERKOT PITÄÄ KORJATA KUNTOON JA VALUMA-ALUEEN VAURIOIT KORJATA NIIN PITKÄLLE KUIN MAHDOLLISTA.

VALUMA-ALUEEN VAURIOIDEN ONNISTUNUT KORJAUS VÄHENTÄISI, TAI POISTAISI KOKONAAN LISÄVEDEN JOHTAMISEN TARPEEN.

Riihimäellä ja Hyvinkäällä on hankittu varavoimaa puhdistamoille sähkökatkosten varalle, pumppaamojen kaukovalvontaa on parannettu ja sekaviemäriverkostoa pyritään saneeraamaan.

HYVINKÄÄLLÄ AINOASTAAN VEIKKARIN PUMPPAAMOLLA ON VARAVOIMAJÄRJESTELMÄ SÄHKÖKATKOJEN VARALLE. VARAVOIMAJÄRJESTELMÄ PYSTYY TUOTTAMAAN AINOASTAAN 90 % YHDEN PUMPUN TARVITSEMESTA TEHOSTA, VAIKKA PUMPPUJA ON PUMPPAAMOLLA KAIKKIAAN NELJÄ.

TÄNÄ KESÄNÄ VEIKKARIN PUMPPAAMOLLA OLI VAJAAN NELJÄN TUNNIN SÄHKÖKATKOS, JOLLOIN KOLME PUMPPUA OLI KOKONAAN POIS KÄYTÖSTÄ VARAVOIMAJÄRJESTELMÄN VAJAATEHOISUUDEN TAKIA JA YKSI TOIMI 90 % TEHOLLA VARAVOIMAJÄRJESTELMÄN TURVIN. SÄHKÖKATKOKSEN AIKANA

PUMPPAAMOLTA PÄÄSI VANTAANJOEN PÄÄUOMAAN 2700 M3 PUHDISTAMATONTA JÄTEVETTÄ:

9.8.2010 VEIKKARIN PUMPPAAMOLTA PÄÄSI VAJAAN 4 TUNNIN AIKANA PUHDISTAMATONTA JÄTEVETTÄ VANTAANJOEN PÄÄUOMAAN 2700 M3, MIKÄ ON KESKIMÄÄRIN 0,19 M3/S. VANTAANJOEN PÄÄUOMAN VIRTAAAMA OLI TUOLLOIN EHKÄ N. 0,7 M3/S. TÄMÄ TIETÄÄ SITÄ, ETTÄ VAJAAN 4 TUNNIN JÄTEVESIPÄÄSTÖN AIKANA VANTAANJOEN PÄÄUOMASSA VEIKKARIN PUMPPAAMOLTA ALAVIRTAAN VIRTASI JOKIVETTÄ, JOSTA REILUSTI YLI 20 % OLI PUHDISTAMATONTA JÄTEVETTÄ.

RIIHIMÄEN JÄTEVESIPÄÄSTÖT TAPAHTUVAT USEIMMITEN KAROLIINANOJAN YLIVUOTOPAIKALTA, JOSSA EI OLE PUMPPAAMOA, EIKÄ MITÄÄN VARAVOIMAJÄRJESTELMÄÄ. KAROLIINANOJAN YLIVUOTOPAIKALLA ON YLIVUOTOAUKKO PÄÄVIEMÄRIN KYLJESSÄ N. 1 KM ENNEN PUHDISTAMOA. TÄMÄN YLIVUOTOAUKON KORKEUDELLE NOUSSUT JÄTEVESI VALUU REIJÄSTÄ VAPAASTI LYHYEN OJAPÄTKÄN KAUTTA VANTAANJOEN PÄÄUOMAAN.

KAROLIINANOJAN YLIVUOTOPAIKALTA ON TAPAHTUNUT JÄTEVESIPÄÄSTÖJÄ MYÖS NIIN, ETTÄ RIIHIMÄKI EI OLE NIISTÄ ILMOITTANUT. SYYKSI RIIHIMÄKI KERTOO, ETTÄ NE EIVÄT OLE NÄKYNEET KAUKOVALVONNASSA. TÄLLAINEN TOIMIMATON KAUKOVALVONTA PITÄÄ KORJATA KUNTOON.

MYÖS LOPPI JA HAUSJÄRVI JOHTAVAT JÄTEVETENSÄ RIIHIMÄELLE.

YLEISESTI VANTAANJOEN KUNTIEN JÄTEVESIVERKKOJEN KAUKOVALVONTA JA HÄLYTYSJÄRJESTELMÄT TOIMIVAT ERITTÄIN HUONOSTI. JÄTEVESIPÄÄSTÖT SAAVAT JOSKUS JATKUA PÄIVÄKAUSIA, KUN TOIMIMATON HÄLYTYSJÄRJESTELMÄ EI NIISTÄ ILMOITA.

Verkoston kunnostustyöt ovat kuitenkin pitkäkestoisia eikä ole mahdollista uusia sekaviemäriverkostoa nopeasti. Riihimäen jätevedenpuhdistamon lupaehtojen tarkistushakemus on jätettävä aluehallintovirastoon lokakuun 2011 loppuun mennessä, johon suunnitelmat puhdistamon päästöjen vähentämiseksi on liitettävä. Nurmijärven Klaukkalan puhdistamo toimii hyvin, mutta kirkonkylän puhdistamo on kapasiteetiltaan pieni ja laitos vanha, jolloin rankkasateiden tuomat virtaamapiikit ja lumensulamisedet tuottavat kapasiteettiongelmia.

NURMIJÄRVEN KIRKONKYLÄN JÄTEVEDEN PUHDISTAMOLLA ON USEIN HÄIRIÖITÄ, JOTKA AIHEUTTAVAT JÄTEVESIPÄÄSTÖJÄ KISSANOJAN KAUTTA VANTAANJOEN PÄÄUOMAAN.

MYÖS NURMIJÄRVEN LUHTAJOEN JA LEPSÄMÄNJOEN PUMPPAAMOILLA TAPAHTUU USEIN PUHDISTAMATTOMAN JÄTEVEDEN PÄÄSTÖJÄ.

Kaikilla jokivarren puhdistamoilla mietitään keinoja puhdistamoille tulevan sadevesimäärän vähentämiseksi. Uudet asuinalueet erillisviemäroidään, eikä sekaviemäriverkostoa enää rakenneta. Vantaanjoen ja Helsingin seudun vesiensuojeluyhdistys ry järjestää säännöllisesti joka vuosi Vantaanjokivarren puhdistamoista vastaavien ja kuntien vesihuoltoihmisten kesken yhteistyökokouksia, joissa kartoitetaan ongelmia ja suunnitellaan parannustoimenpiteitä.

HSY:n laatimassa investointistrategiassa ja investointiohjelmassa vuosille 2010-2019 on esitetty yhdeksi keskeiseksi painopistealueeksi lähitulevaisuudessa verkostojen saneeraus. Strategiassa painotetaan vesihuollon toimintavarmuuden kehittämistä ja kerrotaan siirtymisestä saneerausaikakauteen. Ympäristökeskus on strategiasta antamassaan lausunnossa erityisesti painottanut Helsingin sekaviemäriverkoston kunnostamista ja sadevesien erottamismahdollisuuksien selvittämistä. HSY esittää investointiohjelmassaan jonkin verran enemmän rahoitusta saneeraustoimenpiteisiin kuin aikaisemmin.

Pumppaamojen huollot ja tehokas valvonta vähentävät ylivuotoriskiä, mutta sataprosenttista toimintavarmuutta on mahdoton saavuttaa. Tiedonkulkua on viime vuosina kehitetty siten, että ylivuodon sattuessa viranomaiset koko joen varrella saavat tiedon välittömästi kun ylivuoto havaitaan ja vesistön veden laadun tehostettuun tarkkailuun voidaan ryhtyä sekä mm. uimarannat sulkea tai ryhtyä muihin tarvittaviin toimenpiteisiin.

Maatalous ja haja-asutus

Nykytilanne

Maatalouden ravinnepestöjä koskien Vantaanjokivarrella on tehty lukuisia tutkimushankkeita ja selvityksiä kuormituksen pienentämiseksi. Helsingin alueella maatalouden ja haja-asutuksen merkitys Vantaanjoen kuormittajana on hyvin vähäinen verrattuna muihin Vantaanjoen varren kuntiin.

MAATALOUESTA HUUHTOUTUU RAVINTEITA JA KIINTOAINESTA VANTAANJOKEEN JA EDELLEEN ITÄMEREEN. VANTAANJOELLA RAVINNE- JA KIINTOAINESTEN HUUHTOUTUMINEN MAATALOUSMAILTA VESISTÖÖN JOHTUU SUURELTA OSIN MYÖS MAATALOUESTA RIIPPUMATTOMISTA SYISTÄ.

ASUTUSKESKUKSISTA VANTAANJOKEEN SUORAAN JOHDETUT HULEVESIVIEMÄRIT AIHEUTTAVAT ASUTUSKESKUSTEN ALAPUOLELLA PAHOJA TULVIA, JOTKA NOSTAVAT TULVAVEDEN ALAPUOLISILLE PELLOILLE, JOLLOIN RAVINTEITA JA KIINTOAINESTA HUUHTOUTUU PELLOILTA VESISTÖÖN.

Vantaanjokivarrella on runsaasti haja-asutusta sekä myös loma-asutusta, jotka eivät ole liittyneet viemäriverkoston. Jätevesien käsittely osalla kiinteistöjä on vielä puutteellista

Parannustoimenpiteitä

Vantaanjokivarrella on toteutettu suojavyöhykkeitä peltojen ja joen väliin, joita on mm. Haltialan tilalla Helsingissä. Muita maatalouteen kohdistuvia kiintoaine- ja ravinnehuuhtoumaa pienentäviä toimenpiteitä, joita suositellaan, on talviaikainen kasvipeitteisyys, suorakylvö, kynnön välttäminen, ravinnetaseet ja lannoituksen vähentäminen. Toimenpiteitä ohjaavat valtion ja kuntien maatalousviranomaiset. Maatalouden päästöjen vähentämisen tueksi tarvitaan nykyistä kehittyneempää lainsäädäntöä ja muita valtion taholta tulevia ohjauskeinoja.

Haja-asutuksen jätevesien käsittelyn odotetaan parantuvan vuoteen 2014 mennessä. Tällöin ns. hajajätevesiasetus (valtioneuvoston asetus 542/2003) edellyttää tehostettua, tietyt puhdistustehovaatimukset täyttävää jätevesien käsittelyä myös yksittäisiltä kiinteistöiltä ja lomakiinteistöiltä.

Helsingissä vesiensuojelutoimenpiteitä pyritään edistämään ja nopeuttamaan ns. Itämerihaasteen avulla. Helsingin ja Turun kaupunginjohtajat ovat perustaneet ja sitoutuneet haastekampanjaan, jossa eri tahot on haastettu tekemään toimenpiteitä Itämeren suojelemiseksi. Haaste sisältää vesiensuojelutoimenpiteitä, joita ovat mm. pistekuormituksen vähentäminen esim. verkostojen saneerauksilla, hajakuormituksen vähentäminen sekä haja-asutuksen jätevesipäästöjen vähentäminen. Itämerihaasteen johdosta Helsingissä on jo tehty mm. etuajassa kaupungin kiinteistöjen jätevesijärjestelmien saneeraussuunnitelmia ja joitakin on ehditty jo toteuttaakin. HSY on myös ottanut Itämerihaasteen vastaan.

Maankäyttö ja hulevedet

Nykytilanne

Viime vuosikymmeninä kaavoitetuilla alueilla on toteutettu perinteistä vesihuoltotekniikkaa, jolloin alueelle on rakennettu vesijohto-, jätevesiviemäri- ja hulevesiviemäriverkosto. Vuosikymmeniä sitten rakennettiin vielä sekaviemäriverkostoja, joissa sadevedet ja jätevedet johdettiin samaan verkostoon. Nykyisin rakennetaan jätevesi- ja hulevesiviemäriverkostot erikseen. Putkiviemäroinnin yleistyessä luontaiset vesien kulkureitit ja ojat ovat suurelta osin hävinneet. Hulevesiviemäroinnin kautta on tullut myös erilaisia haitta-aineita vesistöön. Viemäroinnin suurimpana ongelmana on ollut rankkasadeaikaiset tulvimiset sekä verkostossa että purkuvesistöissä. Tiivis rakentaminen valuma-alueilla ja lisääntyvä vettä läpäisemättömien pintojen rakentaminen on lisännyt ns. hulevesitulvia. Uudet rakennettavat alueet pystytään suunnittelemaan hulevesien osalta kokonaisvaltaisesti haittoja estäen, mutta vanhojen rakennettujen alueiden hulevesijärjestelmien parantaminen ja haittojen poistaminen on ongelmallista ja edistyminen hidasta.

VANTAANJOEN VESISTÖN VALUMA-ALUEEN SOIDEN, METSIEN JA PELTOJEN TEHOKAS OJITUS JA SUORAAN VANTAANJOEN UOMIIN JOHDETUT HULEVESIVIEMÄRIT AIHEUTTAVAT VÄHÄJÄRVISELLÄ JOELLA KOVIEN SATEIDEN AIKAAN PAHOJA TULVIA. HULEVESIÄ SYNTYY MYÖS TARPEETTOMASTI, KUN SADE- JA SULAMISVEDET JOHDETAAN HULEVESIVIEMÄRIIN SIELLÄKIN, MISSÄ NE VOITAIISIIN IMEYTTÄÄ MAAHAN.

EM. SYY ESTÄÄ MYÖS SADE- JA SULAMISVESIEN IMEYTYMISEN MAAHAN, JOSTA VESI TASAISESTI VALUISI UOMIIN VIRTAAMIA TASATEN. EM. JOHTUEN VÄHÄSATEISINA AIKONA VANTAANJOEN UOMIEN VIRTAAMAT PIENENEVÄT ERITTÄIN PIENIKSI JA OSA UOMISTA KUIVUU KOKONAAN.

VIRTAAMA OLOSUHTEET OVAT ÄÄREVÖITYNEET VANTAANJOELLA ÄÄRIMMILLEEN.

Parannustoimenpiteitä

Vantaanjokivarren kunnat ovat tehneet viime vuosina hulevesienhallintasuunnitelmia, jotka perustuvat luontaisen vesienkulun huomioimiseen ja luonnonmukaisten hulevesien

käsittelyjärjestelmien käyttöönottoon. Esimerkiksi Helsinki on laatinut oman hulevesistrategiansa ja Vantaa hulevesiohjelmansa hulevesien hallinnan parantamiseksi. Viime vuosien aikana on jo alettu toteuttaa luonnonmukaista hulevesien käsittelyä pilottihankkeina. Kaavoituksessa on jo alettu huomioida luonnonmukaisten hulevesien käsittelyjärjestelmien tilantarve ja on annettu asiaa koskevia kaavamääräyksiä. Tavoitteena on vähentää putkitusta, lisätä hulevesien käsittelykosteikkoja ja tulva-allastyypisiä lammikoita ja viivyttää veden kulkua erilaisilla pintajohtamisjärjestelmillä tulvien estämiseksi. Hulevesien laadun ja virtaaman hallinnan parantamiseksi tulee vielä luoda menettelytapaohjeita, jotka liittyvät suunnitteluohjeisiin ja lupamenettelyihin sekä rakentamisen ohjeistukseen.

Lisätietoja antaa ympäristötarkastaja Paula Nurmi, puhelin 09-310 32005, sähköposti: paula.nurmi@hel.fi